Ч. 87 (12.743). Львів, четвер 23. квітня 1931. Pocztowa opłata zasilaczone ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Львівський орґан санації.

Про „Слово Польске“ і його останні подвиги.

Львів, 21. квітня 1931.

Львівське „Слово Польске“ має вже угрунтовану марку не лише політичними статтями на українські теми і взагалі своїм становищем до української проблеми, але й специфічного посмаку „ревеляціями“ про ріжних українських діячів та брутальними атаками персонального характеру.

Політична фізіономія „Слова Польского“ відома: це орґан, який відзначається якнайбільшою нетерпимістю, якимось крівавим еґоїзмом, нетолерантністю і заскорузлою загілістю. Спеціяльно у відношенні до українців, це орґан „боевого зоольоґізму“, це часопис, якого всі національно-політичні теорії й „концепції“ по суті зводяться до проповідництва націоналістичного канібалізму. А що цей нес-санаційний часопис вічно лізе з своїм наджиттевим і надгромадським державництвом („держава є усім і понад усе і все лише для держави“), то ця „ідеольоґія“ на практиці перетворюється в один безперервний крик за протиукраїнськими репресіями. Коротко, „Слово Польске“ є львівською копією краківського „Ілюстрованого Курера Цодзенного“. Ці теж два часописи стоять безумовно в ряді найбільших винуватців нинішнього стану польсько-українських відносин, як головні розсадники національної ненависти й ворожнечі та головні перешкоди для правдивого, обективного й безпристрасного знайомлення польського громадянства про українське життя.

Окремою сторінкою „Слова Польского“ є його кампанія проти греко-католицького духовенства взагалі, а проти особи Преосв. митрополита Шептицького зокрема. Спершу здавалося, що це епізодичні вибрики якогось невідповідального співробітника газети. Однак швидко стало ясно, що це якась систематична плянова кампанія, ведена з відома та апробати, а мабуть ще вірніше — інспірації чи може навіть виразного наказу — якихсь „міродайних“ чинників. Чейже є річю неможливою, щоби того рода найбільше непристойні й безтактні — коли не вживати яскравіших висловів — речі писав „католицький“ орґан про високого католицького достойника, щоби того рода злобні перекручування, наклепи та брехні дозволяв собі писати політичний часопис без виразної згоди та без авторитетної підтримки відповідальних політичних діячів, які за ним стоять. Не можемо чейже приймати в заложення оцінки загального напрямку й поодиноких важливих виступів політичного часопису, що рішаючий вплив мають на нього чинники, які повинні бути — як це водиться у всіх державах культурного світу — виконавцями рішень політиків, а не навпаки. Льоґічно: або п. Левенгерц (лідер реґіон. групи ББ у Львові) і Стронський, як лідери політичного табору ББ у Львові, роблять у „Слові Польскім“ свідомо й добровільно те, що там робиться, або не мають ніякого впливу на орґан власної політичної групи! В одному і другому випадку це пресумний образ пануючих відносин. Мимоходом кажучи, нинішня пресова дискусія на польсько-українські теми, започаткована статтями пп. Бохенського і Борковського, яка поважно притупила шовіністичне вістря деяких орґанів польської львівської преси, „Ґазети Порannoї“, а в останнє і „Веку Нового“ (про розписану ним анкету будемо писати окремо) та відбилася навіть дещо на становищі ендецького „Курера Львовского“, ті всі думки й арґументи, що виринули в отій дискусії, відбилися об „Слово Польске“, як горох об стіну!

Всі ті рефлексії насуваються силоміць, коли читати останню „статтю“ „Слова Польского“ п. н. „Згіршуюча полеміка о. митрополита Шептицького з о. епископом Хомишином“ (з 22. ц. м.). Автор „реферує“ останній, переданий у нас позавчора в цілости, Пастирський Лист Впр. митрополита, імпутуючи йому інтенції, схоплені зі злобної фантазії та найбільш нахабно перекручуючи зміст. Отже, мовляв, цілою інтенцією того Листа боротьба з висуненою еп. Хомишином „програмою доброго, згідливого співжиття польської і руської людности на нашій землі“. „На думку о. митрополита (читаємо там) треба поглиблювати ріжницю обрядів між унїятською церквою і римським костелом, а тим самим поглиблювати все те, що ділить руську і польську людність, і то саме в нашому краю, де ця людність так тісно з собою вимішана і получена родинними звязками, коби тільки збільшити здібність уніятської церкви лучитися з православною і в той спосіб навертати „на лоно святого католицького костела наших відлучених братів“. Після того автор безцеремонно фальшує зміст і думку Пастирського Листа. А саме, автор Листа покликується на рішення Апостольської Столиці, що галицька обрядова форма стала вже, наслідком впроваджених до неї змін, за вузькою і невідповідною для праці між православними. На цьому погляді Апост. Столиці будовані теж дальші виводи Митрополита. Тимчасом „Сл. Польске“ ехидно впевняє: „З цим фактом (себто рішенням Апост. Столиці — прим. Ред.) митрополит Шептицький не хоче погодитися, тому, що боїться, що справа св. унії з православними, ведена при помочі східного обряду без помочі галицької греко-кат. церкви „не буде так поставлена і розвязана, як того вимагає добро нашої церкви і нашого народу“. І дальше слідує звичайна вже лайка, що Митрополит „думає про справи церкви категоріями передовсім політичними і націоналістичними (!) і своїм політичним цілям підпорядковує добро самої католицької релігії та церкви“. А на кінці статті є ще й побожне бажання, що Лист Митрополита „насуне безумовно поважні рефлексії в Апостольській Столиці“.

Ніби річеві виводи автора (про східний обряд, про греко-катол. церкву і т. д.) свідчать про повну його ігноранцію даного предмету. Всяк стаття надихана специфічним духом того львівського орґану санації. Одночасно п. Голувко, голова соймового клюбу ББ, деклямує про потребу „порозуміння громадянств“ і „двох рівноправних господарів“.

Голодівка політичних вязнів.

Від четверга вечір, себто — в хвилині, коли це пишемо — вже пятий день веде голодівку докладно 42-ох українських політичних вязнів, на знак протесту передовсім проти все продовжуваного слідства. Ось список голодуючих в азбучному порядку:

1) Андрущак Володимир, 2) Бардахівський Степан, 3) Вирста Дмитро, 4) Врецьона Евген, 5) Гриник Данило, 6) Ґарасан Іван, 7) Данчевський Андрій, 8) Жмінковський Петро, 9) Іванчина Іван, 10) Качмарський Володимир, 11) Козакевич Юліян, 12) Книш Зеновій, 13) Кордюк Богдан, 14) Кирилюк Осип, 15) Лампіка Любомир, 16) Ласійчук Микола, 17) Лахман Павло, 18) Левицький Микола, 19) посол Макарушка Любомир, 20) Махиборода Петро, 21) Мигул Іван, 22) Мулькевич Володимир, 23) Олійник Ярослав, 24) Омелян Еміліян, 25) б. пос. Паліїв Дмитро, 26) Паук Богдан, 27) Процишин Осип, 28) Паланицький Іван, 29) Покотило Василь, 30) Підгайний Степан, 31) Пец Дмитро, 32) Саляк Володимир, 33) Стецишин Богдан, 34) Стефанівський Петро, 35) Сушко Роман, 36) Ткач Іван, 37) Чоловський Володимир, 38) Чайковський Михайло, 39) Шмирка Василь, 40) Штаєр Еміль, 41) Швед Василь, 42) Щур Роман.

Величезна більшість вище названих сидить від 6—8 місяців, десять осіб (з т. зв. ґрупи Саляка) перебуває у слідчій вязниці вже рік, від квітня 1930 року.

У понеділок перевезено до Бриґідок Кравціва Богдана, Матвійціва Богдана і Процишина, так, що *разом голодує тепер 45 українських політичних вязнів.*

У вівторок, 21. квітня вечором, згадані політичні вязні перервали голодівку.

НА СХІДНІ ТЕМИ.

Єгипет перед виборами.

Громадянство в Єгипті можна тепер поділити на два ворогуючі табори: урядовий та опозиційний. Урядовий табор складається з двох партій: Іттеґад і Шааг, котрі чисельно не є великі, але мають на своїй стороні короля, багатих земельних власників, промисловців і купців.

Опозиція є дуже велика та сильна, бо скупчує вона майже 90 проц. населення в одній добре зорганізованій партії Вафд. Переважаюча більшість членів Вафду це рільники-феллахи, бажанням яких є земля та вода (вода в Єгипті це передумова врожаю).

Вафд переводить дуже вдатну аґітацію на єгипетському селі, — поставив бо гасла придбання землі та води для феллахів, зменшення податків та усунення европейців, властиво англійців з Єгипту. Маси єгипетського селянства сліпо вірять радикальному Вафдові, не здаючи собі справи з сили Великої Британії та неможливости отримання нових врожайних теренів.

Оба табори прямують на ділі до одної мети: в обсязі внутрішньої політики до господарського розвою краю, в політиці закордонній до цілковитої незалежности, яка не булаб обмежена всякими привілеями на користь Великої Британії. Ріжниця двох таборів полягає в тактиці. Табор урядовий не хоче допустити до зірвання взаємин з анґлійцями, досконало розуміючи, що такі наміри не легкі до переведення в життя, та небезпечні у своїх консеквенціях. Табор цей, як кажуть його представники, має почуття відповідальности за хід випадків. Рахують вони теж Єгипет ще не зовсім дозрілим та міцним під оглядом культурним і політичним.

Вафд за життя свого творця Заґлула-паші теж брав під увагу деякі з побоювань сучасного урядового табору, але по його смерти (1927), в партії переважали радикальні елементи, настроєні національно-шовіністично та вороже супроти европейців. Майже всі дотеперішні вибори давали Вафду в египетському парляменті більшість, яка доходила до 95 проц. Передбачаючи це, сучасний уряд постановив запобігти цьому ціною зміни конституції та виборчої ординації.

Після оголошення конституції в листопаді минулого року, Вафд проголосив на відозву

війну, розуміючи, що її вістря направлено проти нього. Розрухи, акти залізничого саботажу, бойкот виборів з метою відібрати наступному парляментові вигляд загально-єгипетського представництва, масова димісія сільських старостів, петиції міст та місточок з вимогою привернення старої „конституції народу“, — все це була зброя в боротьбі на внутрішньому фронті. На льондонському ґрунті розпочали кращі політики Вафду енерґічні кроки проти свого уряду, старагочись переконати англійців в тому, що египетський уряд не користується довірям народу, тримаючись виключно на баґнетах.

Одночасно вафдисти давали до зрозуміння, що за допомогу для них при поваленні уряду готові на підписання трактату на вигідніщих умовах для Великої Британії.

Льондонський уряд не повірив приреченням націоналістів з Вафду, а в Єгипті політику Вафду почали піддавати критиці, називаючи її негідною національної чести. Екзекутива Вафду відкликала своїх делеґатів з Льондону й перейшла в пресі в офензиву, загрожуючи анґлійцям повторенням випадків в Індії.

Який наслідок дасть незвичайно активна і хитра кампанія Вафду, тепер тяжко сказати. Виясниться це в кінці квітня при виборах до парляменту.

Ситуація Вафду з огляду на зміну виборчої ординації, як також з уваги на невідповідні методи боротьби радикальних елементів, спровокованих урядом, трохи захиталась, а партія втратила на впливі поміж інтеліґенцією. Але треба сподіватися, що найповажніша політична партія Єгипту знову найде свою рівновагу та висуне на своє чоло провідника, гідного організатора та першого провідника Вафду великого Заглула-паші. **Л. Л.**

З голосів чужинної преси.

Відгомін минулорічних подій на терені Сх. Галичини.

У швайцарськім часописі у французській мові „Праця і право народу“ находимо в числі з 1-го квітня статтю на тему скарг, внесених українцями до Ліґи Націй. Деякі місця з цієї статті варто навести в дослівнім перекладі:

„Польща може мати свої арґументи, якими схоче розяснити жорстоку поведінку своєї поліції та кінних військових відділів проти національної меншини. Але коли їх має, то повинна би тішитися, що дають їй нагоду до цього. Коли ж вона вживає всіх засобів, щоби її оминути, тоді цілий світ дійде до пересвідчення, що вона сама не вірить у силу своїх арґументів. Офіціяльна „Ґазета Польска“ закидає українським послам, що вони стоять на перепоні успішних переговорів з урядом, тому, що відмовляються приняти одну передумову, яку польський уряд їм ставить.

„Якаж це передумова? Відкликати свою скарґу з Ліґи Націй. Це з польського боку велика необережність. Адже лякатися прилюдної дискусії про такі справи, це робити собі реклямy в зовсім протилежнім напрямку, бо всім відомі деякі правдиві факти.

„Ліґа Націй має безумовно обовязок розглянути скарґу і польська преса робить погано, коли нападає на Гендерсона, що є головою Комісії Трьох. Всі знають, що він є прихильником мира, а не війни.

„Замість домагатися від українців, щоби залишили свою скарґу, простіше було би приїхати до Женеви з декретом, що подає до відома бодай про здійснення закону, принятого польським соймом 26. вересня 1922, а який ще досі десь лежить між паперами...“

—o—

„Пацифікація“ перед Союзом Народів.

Комітет трьох звернувся до польського уряду по вияснення.

Під таким заголовком пише варшавський „Роботнік“ з 21. квітня ось що:

„Дивними дорогами ходить інформаційна служба П. А. Т-а. В Льондоні відбувається засідання спеціяльного „Комітету Трьох“, орґану „Союзу Народів“, який розглядає меншостеві скарги. Предсідником нарад є анґлійський міністр закорд. справ Гендерсон. В нарадах беруть участь італійський амбасадор і посол Норвеґії. Розглядають численні скарги і петиції в справі відношення польського уряду до українців під час памятної „пацифікації“ в Сх. Галичині. Від польського уряду вияснення дає амбасадор Скірмунт і спеціяльно приділений урядник з Женеви. Справа хіба досить важна й цікава.

Тимчасом до Варшави приходить коротка вістка про отворення нарад і тільки, хоч наради почалися 16. квітня, а маємо вже 20. і польська преса не має ніяких інформацій про вислід нарад.

Щойно з закордонних ґазет довідуємося, що той Комітет звернувся до польського уряду за дальшими виясненнями в справі документів, які розглядаються. Комітет мав за завдання ствердити, чи справа надається до нарад Союзу Народів. Комітет видасть децизію по отриманні тих вияснень.

Чому ховається ту вістку перед опінією Польщі? Чи тому, що рівночасно міністр Гендерсон дістав в українській справі меморіял підписаний рядом визначних осіб, як льорд Бакстон, б. міністр рільництва, проф. Ґільберт Мюрей, відомий вчений в Оксфорді і б. делеґат Анґлії в Союзі Народів проф. Арнольд Тойнбі, керівник наукових праць Т-ва міжнародніх дослідів у Льондоні д-р Ґове, історик Дікінсон, який 1925 р. був у Варшаві предсідником міжнародного зїзду Товариств Союзу Народів та інші, що протестують проти пацифікації і домагаються інтервенції Союзу Народів?“.

—o—

Весняне свято

Філії „Сільського Господаря“ в Луцьку.

Дня 14. квітня, на третій день Великодня, відбулося в Луцьку в міському театрі від 1. до 4. год. попол. друге весняне свято, влаштоване філією „Сільського Господаря“. Не зважаючи на тяжкі для селян часи, а також і на те, що вранці заповідалася не дуже сприятлива для подорожі погода, селяни-члени Т-ва й представники кооператив — прибули на свято в значній кількости й навіть з досить далеких сіл (за 25 кільометрів). Весь партер і балькон були виповнені майже виключно селянами.

Свято відкрив голова філії п. В. Островський, який у довшій річевій промові зазначив, що Т-во „С. Г.“ бажає відновити стару поетичну традицію українського народу зустрічати весну, лише в нових культурних формах. Кажучи про зміни, які швидким темпом наступають у сільському господарстві, та про такі несподіванки для відсталих рільників, як господарська криза, промовець дав ясну формулу новітнього господарства — як фабрики хліба, мяса, молочних продуктів, овочів, городини і т. д., і образ новітнього господаря-фабриканта та форм і способів його господарювання. Наприкінці, на яскравих прикладах виказав, що розвитком рільництва повинні цікавитися всі стани й верстви населення та всі українські установи й орґанізації, бо доля й добробут усіх залежать від добробуту селянина-хлібороба.

Після промови п. Островського витали філію „С. Г.“ і всіх присутніх із святом: п. Кушнірук від українського селянського банку с. Жидичина, п. Кухарчук від коопертаиви в Воротневі, п. Плита від кружка „С. Г.“ в Крупі, п. Найдко від кружка „С. Г.“ в Воротневі, пос. З. Пеленський від РСУК і централі „С. Г.“ у Львові і п. Рак від кружка „С. Г.“ в Жидичині. Всі промови й привітання присутні зустрічали рясними оплесками, зокрема довше тривало привітання п. посла Пеленського.

На другу частину свята зложились фільми, висвітлення яких попередив реферат ревізора

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 23. КВІТНЯ 1931.

Д. КОРЕНЕЦЬ.

У гостині в Е. Чикаленка.

Не люблю писати споминів, бо це заносить старістю, одначе лектура „Щоденника“ Е. Чикаленка викликала у мене такі милі спомини з давно перебутих двох днів в його гостинній хаті, що відчуваю внутрішній примус поділитися з ширшою громадою моїми споминами.

Було це перед літніми феріями 1908 р. в Перемишлі, де я служив учителем української гімназії. Пок. д-р Михайло Кос у часі проходу запропонував мені вибратися разом на Україну. Про це я давно мріяв, тому й згодився без надуми. До нас приєдналися таки в Перемишлі п. Оля Ціпановська, а вже в дорозі у Львові пп. Клявдій Білинський і Дмитро Левицький і ми в пятку вибралися в дорогу везучи, з собою велику „Історію“ М. Грушевського до Київа.

З деяким острахом їхали ми через кордон, тимбільше, що незвичайним для нас явищем були жандарми при усіх переходах на двірці. Та коли ми щасливо полагодили пашпортові формальности й найшлися у вигіднім російськім „скорім з пляцкартою“, скоро забули на осоружні для нас царські порядки. Після вигідно переспаної ночі раннім ранком вийшов я на плятформу вагону і тут, на сусідній побачив молодого парубчака в полотнянці, що ношею і цілим виглядом зовсім нагадував галицького селянина, хоча ми вже були недалеко Київа.

Київ зробив на нас своїми надписами і мовою на вулиці враження російського міста. Гарну українську мову почули ми аж з уст дверника нашого готелю на Хрещатику, та від селян, що у своїх глиняних глечиках з двома вушками приносили молоко до міста.

Ми говорили всюди по українськи і нас розуміли, та відповіді давали звичайно по російськи і навіть декуди по польськи, а у великій польській книгарні, Ідзіковського, взяли нас таки за „поляків з Вильна“, так, видко, наша мова була нашпікована польщиною.

Тому попри все захоплення Київом: його прегарним положенням і памятками, невесело було нам на душі! Розяснилися наші лиця, коли ми пізнали київських українців, найперше в „Раді“, а потім на літниську під Київом, куди нас запросив, тоді ще молодий студент, Дмитро Дорошенко. На наше привитання зібрався поважний гурт, яких сорок душ українського громадянства. Незвичайно гарно та мило, серед щирої гутірки на громадські теми провели ми ціле пополудне до вечора в гостинній хаті молодого тоді подружжа пп. Дорошенків.

Про Евгена Чикаленка ближче почув я в „Раді“. Коли ми розпитували, як іде газета, та які її вигляди на майбутне, нам сказали, що Чикаленко в минулому році доложив до неї 30 тисяч рублів, а тепер сказав, що як хліб буде, то й „Рада“ буде, бо як гарно зародить, то буде мав з чого покрити дефіцит „Ради“.

Тому я незвичайно втішився, коли наш провідник д-р Кос заповів нам, що на запросини Чикаленка ідемо до його маєтку Кононівки в гості. Поїхали ми туди тільки в трійку з д-ром Косом і п. Ціпановською. Ми тішилися, що пізнаємо великого громадянина і українську родину та побачимо українське село.

Наші надії тільки в частині здійснилися. Ми пізнали Чикаленків дім і його рідню, та не довелося ближче приглянутися українському селу.

До Чикаленка поїхали ми особовим поїздом, щоби в дорозі пізнати людей, передовсім селян і тут ми побачили, що ми на справжній Україні, бо довкола нас чули прегарну українську мову з уст селян, а навіть на наше зачудування та радість „урядова особа“, кремезний кондуктор, заговорив до нас по українськи, прохаючи шклянку на водку. Коли я жартом порадив йому пити таки з пляшки, він співучим голосом відповів: „коли у мене така погана душа, що якби я до пляшки притулився, то усю би вицідив“.

На стації очікував нас син Чикаленка з повозкою, запряженою в баскі, молоді коні, що йшли немов би танцюючи, а дома привитали нас обоє господарі з дітьми.

Дім Чикаленків видався нам старим галицьким попівством і своїм виглядом і гостинністю господарів. Тільки сивобородий дід та страшні вовчурі біля хати нагадували нам, що інша сторона.

Незвичайно мило вразило нас те, що усі в хаті говорили по українськи, захоплювалися українством та живо цікавилися нашим галицьким життям. Розповідаючи нам про українське життя наш господар нераз й розвеселяв нас, особливо коли з делікатною іронією і своєю добрячою усмішкою на лиці оповідав про мовні спори на Україні, де кожний завзято стояв при своїх льокалізмах, про що ми мали незабаром переконатися в Лубнях.

Також п. Чикаленкова зробила на нас незвичайне враження своєю достойною, а при тім природною і щирою поведінкою та незвичайною тоді серед нашого жіноцтва знайомістю з громадського життя і нашого письменства.

Тішили нас теж діти наших господарів, особливо той хлопчина, що везучи нас зі стації

РСУК п. Олександровича. Висвітлені були фільми — власність української кооперативи „Український Кооперативний Кіно-Театр" у Луцьку" з написами, крім у державній мові і в мові українській: „Доля вдови Новакової" (про ощадність, чеської продукції) і „Від яйця до яйця" (німецької продукції), а також фільми, випозичені у фільмовім інституті в Варшаві: „Годівля птиці" і „Продукція яблук". Висвітлення фільм господарсько-пропагандивного характеру та ще з написами українською мовою було немалим сюрпризом для членів Т-ва, селян-рільників.

Третя частина програми складалася з декламацій („Якби ви знали, паничі" Шевченка, „До праці" Грінченка й „Гей, бики", Руданського; деклямували зі значним успіхом п-на Бахівна й пп. Схопюк і Ясинський). Хор драматично-співочого гуртка повітової „Просвіти" під орудою п. Проскурні дуже добре (хоч ще молодий) відспівав 5 народніх пісень в музичн. обрібці Леонтовича й Лисенка.

Свято закінчилося живою картиною „Весна". На фоні декорації поля та ліса, на підвищенні, серед зелені, ріжнокольорового світла й квітів — благословляюча рільників на працю „Весна" (п. Ясинська). Нижче група селян і селянок зі знарядями до весняних робіт; ліворуч пасічник з „димарем" біля вулика, праворуч — садівник з довгими ножицями для обрізування гильок, а посередині на колоді селянин (п. Скопюк) читає селянсько-хліборобський гимн: „Ми, хлібороби" В. Островського (з останнього числа „С. Господаря"). Вся група робить рух і прислуховується. Врешті — група хористів позаду співає „Боже Великий". Присутні на салі встають.

Поважний діловий тон свята й змістовна програма у всіх частинах: селянсько-господарській, літературно-вокальній і пластичній зробив належне враження на присутніх на святі, а особливо на селян. Серед присутніх ми бачили представників преси, а між іншим — кореспондента „Курера Львовского".

Друге свято, улаштоване філією „Сільського Господаря" в Луцьку, яке притягло в два рази більше селян, ніж перше, й досить багато місцевих інтелігентів, свідчить про те, що зацікавлення господарським життям і агрікультурним поступом серед усіх верств нашого селянства зростає. А особливо красномовним є факт прибуття селян на свято за 15—25 кільометрів (один учасник живої картини відмахав пішки в обидва кінці 50 кільометрів). П.

інж. Юрій Левицький

б. старш. УГА помер по довгій і тяжкій недузі у Львові дня 20-го квітня 1931 р.

Похорони відбудуться дня 22-го квітня 1931 р. в год. 4-ій пополудне з дому жалоби при вул. Личаківській, ч. 64. Про цей сумний обряд повідомляє своїх членів

Виділ Т-ва „Молода Громада".

Про збірку писанок і вишивок.

У часі Великодних Свят звертаюся вже від кількох літ до нашого громадянства з проханням про збірку писанок і вишивок. Моєю метою є зібрати найкращі зразки українського народнього мистецтва, прослідити точно їхню орнаментику й опублікувати в гарно виданих альбомах.

На наших очах відбуваються тепер непобажані зміни в розвитку декоративних форм українського домашнього промислу, спричинені вплившми буденного життя, або — на жаль, — і модою. Буйний мистецький хист наших селян відкривав завжди нові здобутки в царстві краси і щойно сьогодні, коли рідше вже розбуджуються ці гарні прямування, селяни вдоволяються принадою міської ноші. Саме тому я задумав вибрати найкращі зразки українського народнього мистецтва, щоби, проаналізувавши їх у всіх родах і орнаментальних формах, на основі цеї студії виявити навіть давні, забуті прикраси.

Відколи я почав систематично вести свою збірку, придбав досі кілька тисяч дуже вартісних писанок і 1.700 вишивок не тільки з Галичини, але й з Холмщини, Полісся, Буковини, Волині, Київщини, Херсонщини тощо, а все те у великій мірі дари нашого громадянства. Одначе ця моя збірка, хоч як поважна сьогодні, все ще лиш частинно не вичерпує цілого богацтва українського народнього мистецтва з усіх наших земель. Отже дальша поміч широких кругів моїх прихильників є необхідна для мене для виконання цієї важної праці. Бо й весь матеріял, збережений по наших етнографічних музеях не заспокоює вимог дослідника тому, що чимале число предметів не є означене такими основними замітками, як прим., відкіля експонати походять і в котрому році повстали. Зайво хіба підчеркувати на цьому місці незвичайну вартість творів нашого домашнього промислу. В них проявляються архаїчні елементи прикрас, заховані до наших днів тільки під впливом цього глибокого привязання до старовини серед селянства — пребогатої традиції. Аналіза первісних форм орнаментації української кераміки й писанок виказує неоцінені скарби нашої старинної культури, з яких користала нерідко й горда Гелляда. В звязку з тим потреба опублікування мистецьких здобутків нашого селянства, витворених самостійно, не шляхом науки чи посторонніх впливів, — говорить сама за себе. Я використовую вже досі зібрані зразки, опрацьовуючи їх частинно на сторінках журналу „Наша Хата", а відтак перейду до плянового видавання цілого матеріялу в альбомах, коли зберу потрібну мені скількість предметів. Зазначую, що моя праця обійматиме всі ділянки українського народнього мистецтва, починаючи від писанок, вишивок, мосяжних виробів, а кінчаючи на килимах і кераміці, зі спеціяльним узглядненням їхньої орнаментики. Тут слід згадати, що найосновніші мотиви нашої орнаментики є збережені досі на писанках і вишивках, і саме тому я звертаюся до тих читачів „Діла", які живуть на селі, з проханням до збірки цих предметів і про висилку їх під адресою: Дамян Горняткевич, артист маляр, Станиславів, вул. Монюшка ч. 9. Збирання писанок не представляє ніяких трудноців, при пересилці їх слід лише завивати кожню зокрема в мягкий (зімнятий) папір і уложити у вистеленій сіном деревляній скриночці, а на папері написати місцеву назву писанки. Також збірку вишивок легко всюди перевести тимбільше, що мені залежить перш за все на старих зразках, яких наші селяни радо позбуваються. Такі вишивки можна по крайній мірі купити я то за невеличкий гріш, при чому я поверну всі видатки, звязані з тим, зі справжньою вдячністю. На вишивках прохаю рівнож зазначити їхні льокальні назви.

Збирання предметів нашого рідного промислу є для мене тільки засобом для осягнення властивої цілі, а саме для наукових публікацій, після чого весь придбаний матеріял зложу до одного з українських музеїв. Прізвища моїх співробітників і інформаторів поміщу зі справжньою вдячністю в згаданих альбомах.

Нижче подаю спис ласкавих жертводавців, котрі своїми численними дарами збогатили в останньому часі мою збірку. Цей виказ свідчить найкраще про зрозуміння моєї акції українським громадянством.

1) Василь Лопатнюк, люстратор II. С. К., писанки зі с. Старий Гвоздець, округ Коломия; 2) проф. ґімн. Степан Малецький, писанки зі Самбірщини; 3) Ірина Білянська, селянка вишивки зі с. Городиловичі, окр. Сокаль; 4) Марія Ґоянюківна, проф. ґімн., писанки й вишивки зі с. Залуче, окр. Коломия; 5) Юлія Зілинська, дружина проф. унів., писанки й вишивки зі с. Красне, окр. Коросно; 6) д-р Володимир Безушко, проф. ґімн., писанки зі Самбірщини; 7) Неонілія Безушкова, вишивки з Дрогобиччини; 8) д-р Іван Зілинський, проф. краківського унів., рідкої вартости вишивки з Полісся, Волині й Холмщини та писанки відти; 9) Евфрозія Герасимовичева, дружина дир. Рідної Школи, вишивки з Космача й Віков; 10) Евгенія Цогла, учителька, вишивки з Полтавщини. Скільщини й Печеніжина; 11) Степан Чепелівський, секретар суду, вишивки з Дрогобиччини; 12) Олена Циганюкова, друж. пароха, вишивки й писанки з Буковини; 13) Тетяна Михалевич, учителька, вишивки з Волині; 14) Петро Безсонів, старшина Української Армії, вишивки з Великої України, зібрані в таборі в Каліші; 15) Володимира Лисівна, вишивки й ґердани зі с. Грушка (окр. Товмач); 16) Марія Ішепюрська, студ. унів., вишивки з Мелники; 17) Володимир Ґоцький, студ. унів. вишивки з Чернигівщини й Буковини; 18) Софія Рабіївна, лекторка крак. унів., вишивки з Бойківщини й писанки з околиць Радимна; 19) Марія Кизимова, друж. інж., 325 вишивок з цілої полудневої Гуцульщини, один килим і писанки з Гриняви (окр. Косів); 20) Сидір Сембай, студ. унів., вишивки зі Золочівщини; 21) Павля Була, урядничка почтова, дуже старанно виконані копії вишивок з Дверника, окр. Лісько; 22) Ірина Мацелюхівна, учителька, вишивки з Ляхви, Полісся; 23) Степанія Лятишевська, учителька, вишивки з Пнівя, окр. Надвірна; 24) Луць Берлад, вишивки зі Снятинщини; 25) о. Павло Хрущ, сотрудник, писанки зі Сомтявки, Холмщина; 26) Ірина Сімович, вишивки з Рожнова окр. Снятин.

Одночасно дякую хв. Редакції „Діла" за безкорисне поміщування моїх закликів до збірки, які видали досі такий прегарний успіх.

Дамян Горняткевич.

розповідав нам, що тато розпродує між селян свій маєток, бо хоче, щоби люди мали землю.

Здивувало нас теж те, що Чикаленко маючи в парку гарний двір, де нас примістив, сам сидів у своїй біленій домівці, — гостив нас на порцеляні, а сам їв на глиняній сільській посудині. Так само скромний був він в одязі і поведінці, дарма, що багатир був! Гостили нас самими українськими стравами, починаючи від сніданя, на яке подали нам пироги з сиром і сметаною. Коли після того нас спитали: „а тепер чай чи каву?", то тітка Ціпановська не видержала і з жалем скрикнула, чому цього скорше не сказали, заки пироги подали, бо відомо, ми до того порядку в їді не звикли.

По сніданку я пішов з господарем до парку і весь час держався його не всилі налюбуватися розмовою з ним та наслухатися його оповідань про Україну і її людей. Пригадую собі теж його оповідання про той момент з життя Тараса Шевченка, коли він приїхав у гості до власника того двора, в якім ми замешкали у Чикаленка. Льокай, очікуючи панів, заснув на рундуку, а тоді розлючений пан вдарив його в лице. Шевченко так узяв собі до серця образу слуги, що покинув лихого господаря і пішки вернувся домів.

Серед милої гутірки в парку сходив нам час. Нараз захмарилося лице господаря і він показуючи мені далеко в степу моїх товаришів подорожі, окружених селянами, сказав, що треба в ночі надіятися ревізії і клопотів з поліцією, яка все „цікава" на його гостей, особливо, коли вони говорять з селянами. Це відібрало мені сміливість просити його, щоби повів він мене в село. Такто я таки не зійшовся ближче з українськими селянами і покинув гостинні пороги Чикаленків.

Щоби неправда не ширилася!

(Допис із Самбірщини.)

Теперішній „русинський" посол з ББ із самбірської округи Михайло Бачинський, комісар Народнього Дому у Львові з волі уряду, як австрійський офіцир попав був у 1918 р. в італійський полон. В полоні подав він себе за поляка і як такий належав навіть до польського кружка. Колиж в 1919 р. полонених поляків разом з Бачинським італійська команда приділила до польської армії Галлера на війну проти Української Галицької Армії, то Бачинський заявив, що він російської народности (Russo не Russino) і лиш на цій основі з трудом видобувся з польської армії Галлера перед її відходом на Волинь і до Галичини. По закінченню польсько-української війни повернув він до свого митного уряду.

Тому коли М. Б. як посол сказав у своїй соймовій промові в січні 1931, що „якби руському народові з Галичини була дана в 1918 р. можність свобідно висказатися, то він був би рішучо не згодився на війну з Польщею для сотворення Української Держави і був би без сумніву заявився проти тої війни", то мав на думці себе під тим народом, а не тих багатьох інтеліґентних москвофілів (поданих адв. д-ром Шухевичем в його „Споминах" поіменно), що вступили були як добровільці до УГА. Вони знали, що талергофський полон з погромами більшої части галицьких „русских" і значної части гал. українців спричинили на спілку лиш гал. політична й військова австрійсько-німецька влада. Про це міг переконатися п. Бачинський з відозви намісника Коритовського до снятинського староства, надрукованої в останній частині „Талергофського Альманаха", якби був прочитав її перед очорненням усіх українців, як доношиків.

Коли у своїй повищій промові сказав Б., що під словом „руський" він розуміє „русинський" нарід, греко-католиків, а не російський, — то вже в свому перекладі, розкиненому по цілій Сх. Галичині, приказує чомусь розуміти слово „руський" відмінно, бо в значінні: „малоруський" (галицько-руський). Так то М. Бачинський, син „істінно-русскаво" нотаря з Калуша, був уже поляком, росіянином з Галичини, а вкінці став греко-католицьким русином разом з послом о. Яворським.

Тут треба зазначити, що неправду сказав Б., немовто „цісар Карло І. декретом приказав усім без вийнятку греко-католикам в Австрії уживати для означення своєї народности лиш назви: український і українці, бо він лиш у відозвах до нашого населення і до наших жовнірів так називав нашу націю. Навіть Західно-Українська Республика повстала 1/11 1918 проти волі цісаря Карла І. і його міністерства, бо він як суверен (зверхник), приймаючи у свому маніфесті в жовтні 1919 ноту

през. Вільсона (відомі 14 точок) про самоозначення народів Австрії, не додав до вичислених у ній народів українців чи пак русинів. Аж ризький договір з 18/3 1921 між Росією, Україною і Польщею, оголошений 21/4 1921 Нр. 299 і 300 Д. з. РП. з підписами Пілсудського і польського міністерства, як закон в VII. арт. безсумнівно міжнародньо устійнив назву нашої народности і для Галичини, Волині і Польщі (по польськи, російськи й українськи) як лиш української, а руської лиш в російській мові, затомість по польськи й українськи лиш як російської. Польські закони з 31/7 1924, в яких уживають суперечних назв „руський“ або „русинський“ для Польщі, договірних назв не

змінили, бо їх ще уряд СРСР не затвердив себто не ратифікував. Тому-то польські староства не карали в 1922 р. вписуючих при конскрипції в Польщі свою народність і мову як українську і при конскрипції 1931 р. не будуть карати адміністраційно. Льоґічно і в Галичині є українська мова й народність, а не лиш українські партії.

Тому ні М. Б. ні РАП не витворять нової окремої русинської народности в Польщі, як австрійсько-угорське правління не витворило боснійської народности. „Русинами“ будуть у нас називатися ще якийсь час хіба лиш непросвічені люди або боягузи.

——o——

Про українську літературу між польськими письменниками.

Дня 20-го ц. м. у „Колі літературно-артистичнім“ відбувся відчит М. Рудницького про сучасну українську літературу на запросини „Професійного союзу польських письменників“ у Львові.

Відчит попередив вступним словом голова Союзу п. Остап Ортвін, який пригадав, що від передвоєнного часу є це перший цього роду почин від польських письменників, щоби зазнайомитися із українською літературою найближчою польській територіяльно, сусідською, що нині розвивається в одній своїй галузі в рямцях польської держави. Ще перед війною Владислав Оркан видав антольоґію українських новелістів, у цьому часі вряди-годи інформував польське громадянство про українську літературу Богдан Лепкий і Остап Луцький у „Критиці“ Фельдмана, зокрема Франко і на цьому ці інформації скінчилися. Сходини в гурті письменників стоять поза межами всякої політики, а проте інформації про літературу можуть бути корисні для діячів, які, на жаль, не цікавляться не тільки літературою народу, з яким мають співпрацювати, але навіть власною. О. Ортвін висловив від польських письменників бажання зустрічі з українськими письменниками не тільки на терені наскрізь літературних проблем, але й на ґрунті професійнім.

Відчит М. Рудницького охоплював добу літератури за останніх 40 літ — галицьку й наддніпрянську. Був це огляд здебільша загального стану та своєрідних умовин розвитку української літератури; прелеґент торкнувся у вступі питання ролі „Кобзаря“ Шевченка, Куліша, Драгоманова, одноцільности мови на всіх просторах українських земель, виїмкової ролі ориґінального народнього театру, а відтак у коротких загальних рисах згадав ріжних чільних представників сучасної літератури та поодинокі течії. Тому, що відчит був призначений виключно для польської авдиторії, зовсім необзнайомленої з письменниками і їх творами, при їхній характеристиці були переведені паралелі з літератури польської.

Найбільше зупинився прелеґент на низці загальних характеристичних явищ у сучасній українській літературі, пошматованій на чотири держави і на преважких суспільно-політичних умовинах її розвитку, підкреслюючи буйний розквіт поезії на Радянській Україні, велику перекладну працю з чужих літератур, спроби погодити марксівську критику з оцінкою естетичних, справжніх прикмет літературного твору, про дивну сполуку літератури, призначеної для широких мас із дуже штудерною, часто переманіженою барокoвою формою творів, — зокрема про загальну тенденцію літературної продукції в Галичині та на еміґрації заспокоювати потреби патріотичних настроїв громадянства.

Відчит викликав досить оживлену дискусію, в якій забирали голос пп. Вячеслав Морачевський, О. Ортвін, Л. Розенберґ, С. Тудор і Я. Ґалан. Дуже цінними були замітки Морачевського (хресного батька перших творів Стефаника, які появилися вперше в краківськім журналі „Жицє“ за редакцією Виспянського та Пшибишевського) про творчість Стефаника й Франка і про ріжниці між твором наскрізь мистецької вартости і тим, який заспокоює потребу чисто суспільну, тимчасову й умовну.

Оборонці пролетарської літератури, що забирали голос, старалися доказати, що література на Радянщині розквітає саме завдяки тамошнім обставинам і що письменники творять там добровільно, свобідно і радісно.

О. Ортвін у двократній відповіді торкнувся цілої низки прецікавих проблем творчости. Приймаючи як спільну основу дискусії проти марксистів принципи історичного матеріялізму, вказував на те, що найслабшою стороною пролетарських письменників, які хотять продукувати літературу для мас є факт, що вони користуються перестарілими засобами старої буржуазної сентиментальної літератури зперед 100 і 200 літ. Ніхто не може мати нічого проти літерат. продукції з освітньою метою для низів і сам промовець здає собі добре справу, що українська література є ближча, ніж польська, загальній масі суспільности, але це питання не має нічого спільного із проблемою дійсної вартости твору. Так само як комуністи спроваджують для своєї суспільної праці наскрізь модерні машини з Америки, мусять, коли хотять видержати конкуренцію, стояти на рівні сучасної техніки, а не користуватися старим знаряддям. Попри це визначний критик кинув неодну глибоку думку про елемент щирости в творчости, про ріжні духові літературні потреби ріжних кляс громадянства і взаємини між ідеєю твору та його технікою.

На авдиторії крім представників львівської преси були між іншими бувш. львівський воєвода ґр. Петро Борковський, б. посол Гавзнер, редактор Райнлендер, Олександер Бохенський, проф. унів. Янів, кустос „Оссолінеум“ Віслоцький, проф. Б. Чурук, відома перекладниця франц. поезії пані А. Л. Черни, арт. Бальк, і багато інших, а також чимало українців (ред. О. Назарук, А. Крушельницький, Мих. Яцків п-ні Донцова і ін.).

ОСТАННІ ВІСТИ

СПРАВА ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ У СОЙМІ.

22. квітня відбудуться у соймі наради опозиційних партій для узгіднення тактики в надзвичайній сесії. ППС, НПР і Клюб Людови зголосять окремі внесення в справі знижки платень урядовців.

ЗАКОН ПРО ОХОРОНУ КОМІРНИКІВ.

Міністр прилюдних робіт Норвід-Найґебавер опрацював проєкт зміни закону про охорону комірників. Проєкт цей стрінувся з поважними застереженнями міністрів і його не ухвалили. Міністр хотів, щоби закон змінити так, щоби деякі льокалі вилучити зпід охорони. Міністр є думки, що закон той витворила повоєнна доба і він уже є шкідливим пережитком. Міністр пропонував вилучити зпід охорони ті льокалі, в яких більше ніж одну кімнату відступають субльокаторам. Також льокалі, що змінюють гол. комірника, за виїмкою одідичення мешкання родиною, повинні бути вилучені зпід охорони. Міністр працює далі над проєктом того закону.

50 АГЕНТІВ ОХОРОНЯЄ АЛЬФОНСА XIII.

Еспанська кор. родина постановила поселитися у Фонтенебльо, де в готелі займе цілий поверх. Побудуть там 6 місяців. Королева з дітьми виїхала там іще 21. квітня, а король приїде 28. із Льондону. Підчас побуту в Льондоні охоронятиме його 50 аґентів. В Парижі кор. Альфонс дістав багато листів із погрозами.

У ТАНЖЕРІ Й МАРОКО ЗАВОРУШЕННЯ.

З Льондону повідомляють, що в Танжері вибухнули заворушення. На вулицях прийшло кілька разів до сутичок. Еспанські республиканці зголошують претенсії до всього Танжеру, який є під міжнародньою адміністрацією. Анґлійці побоюючись заворушень, кинули місто. Ґен. анґлійський консуль Ґурней просив спец. охорони для консульства. Рівночасно й племя ріфенів приготовляється до повстання проти Еспанії. Положення в есп. Мароко вважають критичним. Одна сотня анґл. війська в Ґібральтарі є вже в поготівлі. Анґлійські торпедовці перевезуть анґл. військо до Танжеру.

АЗОРИ ХОТІЛИ БУТИ РЕСПУБЛИКОЮ.

Португальське посольство у Варшаві повідомляє, що повстанці на Азорських островах признали вже свою залежність від центр. уряду в Лісбоні. Тому уряд отворив наново всі пристані Азорського архіпеляґу для плавби та торговлі.

ПСИХІЯТРИ ПРО „ДІСЕЛЬДОРФСЬКОГО ОПИРЯ“.

Дня 21. квітня на розправі Кіртена зізнавали експерти. Проф. Кох стверджує, що не найшов ніяких основ, що могли би вказувати на умову недугу обвинуваченого, хоч серед його предків є чимало кримінальних типів і пяниць.

Також експертиза проф. Гібнера стверджує, що у Кіртена нема й мови про умову недугу.

——o——

НОВИНКИ

— **Видавництво місячника „Боян“ і Календаря 1931.** просить отсею дорогою всіх бувших своїх читачів і тих, що приняли Календар — конечно негайно вирівнати належитости. П. К. О. 154.349 1869 2—3

— **Заходом „Українського Т-ва Прихильників Мистецтва“ у Львові**, відбудеться в неділю дня 26. квітня 1931 р. в год. 10. рано прогулька на виставку картин бл. п. проф. П. Холодного. З рамени Т-ва пояснюватиме п. проф. Магалевський. — Виділ Т-ва запрошує ВП. Членів і Гостей взяти участь у цій прогульці. Збірка: неділя, 26. IV. год. 10. рано в „Національнім Музею“ у Львові, вул. Мохнацького ч. 40. — **Виділ.**

— **Вийшов на волю.** З тернопільської тюрми вийшов на волю 19. IV. 1931. Теодор Фалендиш, який був засуджений львівським судом на 6 місячну тюрму, за те, що 12. II. 1930 р. в дні Богослуження за душу пок. О. Басарабової мав поширювати летючки протидержавного змісту.

— **Ucrainica в чужій пресі.** В книзі IX (березень 1931) льондонського двохмісячника „The Slavonic Review“ уміщено три статі на українські теми: В. Панейка „Галичина і польсько-українська проблема“, Ст. Сроковського „Українська проблема в Польщі з польського погляду“ і Д. Дорошенка „Шекспір в українській літературі“. В слідуючій (червневій) книзі мають появитися статі І. Борщака, Д. Дорошенка і І. Мірчука. В 2-ій книзі „Zeitschrift für osteuropäische Geschichte“, видаваного проф. О. Гечом в Берліні, уміщено рецензії Д. Дорошенка на В. Заїкина „Участіе свѣтскаго элемента въ церковномъ управленіи въ кіевской митрополіи 17 в.“, Варшава, 1930 і М. Гніп „Полтавська Громада 1860-х років“, Харків, 1930; далі — Замітка Д. Д. про Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові і його ж некрольоґ Ст. Томашівського. Крім того в огляді наукових журналів замітки про окремі українські праці, а також в загальній бібліоґрафії розділ „Ukraina“. В кн. 2. (том VII) „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven“ (Breslau) уміщено рецензії Д. Дорошенка на „Історію України“ Д. Багалія, т. I (Харків 1929), „Цехи на Україні“ В. Клименка, Київ, 1929 і „Основныя задачи Карпаторусской исторіографіи“ А. Петрова, Прага, 1930.

— **Боротьба за душу української еміґрації.** У Парижі, де досить численно зібрані українські еміґранти, заходом кількох одиниць з початком ц. р. появився журнал „Незалежність“, маючи на меті гуртувати національну українську еміґрацію. Для конкуренції деякі люди з табору УНР. почали видавати другу ґазету, „22. січня“, хоч вони вже і мають свій орган „Тризуб“. Більшовики в свою чергу випустили недавно „Наш Прапор“, так що під цю пору виходить у Парижі аж кілька українських ґазет. Можна би радіти такою живучістю нашої преси у Парижі, якби не те, що кожний із цих органів представляється дуже бідно і вузькопартійно. Найкомічніше те, що було треба аж почину націоналістів, щоб заворушити навколо всі інші групи, що навіть власним життям дихати не можуть.

— **Знов під колесами поїзду.** В ночі 20. ц. м. на львівськім передмістю Знесіння на залізничім шляху найдено трупа 19-літнього хлопця Романа Лужняка, якого поїзд переїхав на двоє. Досі невідомо, чи це нещасливий випадок, чи самовбивство, бо слідство ще не скінчене.

— **Крівава забава.** В Колачині коло Городка на забаві парубки почали бійку і в нетверезім стані вбили Павла Цапа та Степана Солука. Вбивники повтікали.

— **Намагане вбивство.** На Знесінні біля Львова Петро Гуменьчук зачаївся із сокирою на свого знакомого Йос. Гуза та розрубав йому сокирою голову. Раненого забрали до шпиталю, а Гуменюка до арешту.

— **Згоріло село.** У селі Дуліби (пов. Рівне) повстала пожежа в господарстві Лащука. Вогонь перекинувся на сусідні господарства і наслідком сильного вітру згоріло 30 господарів. Згорів теж підчас сну й Вас. Савчук.

— **Вбивство.** В Руді (пов. Ходорів) застрілив хтось у ночі крізь вікно Ст. Підсадочного в хаті Ем. Шоровари.

— **Утеча вязня.** Роман Товарницький, засуджений за вбивство батька на 4 роки вязниці, пробував викопати під стіною діру і втекти на

ПОДЯКА.

Не маючи змоги вереко відповісти всім Веч. Отцям Духовним, ВП. Паням і Панам, які зволили в 50-ліття мого священства від себе і в імені українських установ дати стільки доказів памяти про мене, дозволяю собі зложити їм цією дорогою за це мою щиру, сердечну подяку.

О. мітрат Тит Войнаровський.

волю, але його зловили. Це сталось в Перемишлі.

— **Стріли на ринку в Бродах.** Різник Горбачевський почав у Бродах сварку з плютоновим Кухарським та з рядовиком Яблонським. Підчас сварки ці два вояки набили по лиці Горбачевського, а потім почали втікати. Коли Горбачевський гнав за ними, на поміч воякам прибіг плютоновий Підскарбек і почав стріляти з револьвера. Куля вцілила жида Самуеля Фаліка і важко поранила його в чоло.

— **Залізниця на лінії Майдан-Пороги.** Фірма Глезінгера в Брошневі починає будувати приватну залізничу лінію з Майдану (Калушчина) до Порогів, пов. Богородчани. Ця лінія буде получена з залізницею Брошнів-Осмолода. Лінію Майдан-Пороги будується для облекшення експльоатації лісів.

— **Дівчина під поїздом.** Іванка Строцик, 15-літня робітниця переходячи в Дрогобичі через залізничий шлях, упала випадково під поїзд, що їхав зі Стрия і згинула на місці.

— **Сніг в Італії.** З Риму повідомляють, що в північній Італії, особливо в околиці Медіоляну впали снігі і град. Сніг наробив у садах і городах дуже великі шкоди.

— **Шахи Наполеона.** На виставі в Австерліці виставлено також шахи Наполеона, виконані зі слоневої кости. Ті шахи були розрадою великого вождя підчас його побуту на острові св. Элени. По смерти Наполеона ті шахи стали власністю його сина, а тепер є власністю грецької княгині Палеольоґ, яка позичила їх на виставу в Австерліці.

— **Самовбивство на сцені.** У вашингтонськім театрі виставляли драму „Батько і дочка". В останній дії визначний артист Теодор Ташер, який грав ролю батька, сказав до своєї партнерки: „Прощай дочко!" і стрілив з револьвера в свої груди та на очах публики помер. Причиною самовбивства артиста були грошеві клопоти, та і те, що його, як людину стару віком, дирекція театру почала усувати на другий плян.

— **Самовбивство графині Апоні.** У віденській санаторії від довшого часу перебувала мадярська графиня Апоні, жінка відомого колись дипльомата. Лікарі оперували її, а коли стан здоровля не поліпшився, графиня скочила з вікна другого поверху і згинула. Вона залишила лист такого змісту: „Мій мужу! Я не могла жити, я занадто терпіла, вибач!" Графиня Апоні була дочкою російського директора банку в Петрограді.

— **Процес опира з Діссельдорфу.** В понеділок на процесі масового вбивника Кіртена переслухувано дальших свідків, а відтак говорив директор суду Гертель, який провадив головну працю в слідстві. На його думку зізнання Кіртена відповідають дійсности. Кіртен є психічно зовсім нормальною людиною, тільки з деякою рисою манії величности. Кіртен любив свою жінку і загально був для неї лагідним, добрим. Довіряв їй так, що в хвилині депресії і страху признався жінці що це він є тим вбивником, якого шукає поліція. Тоді жінка донесла це поліції. Коли Кіртена хотіли визнати божевільним, то Кіртен заявив гордо: „Не робіть з мене варіята. Я вбивав людей під впливом свобідної і невимушеної волі, яка в мене не менше розвинена і нормальна, як у всіх людей. Не бійтесь, як мене засудять на смерть, то я ані не здригнусь". Деякі свідки ствердили, що Кіртен, маючи 16 літ любив погрожувати своїм знайомим та виписувати крейдою на їхніх дверях, що убє їх. Зізнавав теж батько Кіртена. Він заявив, що не є пияком, що свого сина часто бив, а мати дуже його розпещувала. Свідок Герстрасівна зізнала, що колись любила Кіртена, на любовній стрічі Кіртен хотів її задушити, а потім кинув до ріки. Вона виплила на другий беріг і зірвала з Кіртеном, але не повідомила поліції про випадок, бо боялась скандалу. У вівторок зізнавали психіятри.

— **Нові розкопки в Помпеях.** Дня 18. ц. м. в Помпеях викопано з руїн останки кімнати якогось багатого римлянина. Стіни мальовані зеленою барвою, окрашені рослинними орнаментами. За кімнатою добули зруйновану купальню та досить добре збережені мозаїки.

— **Рекорд видання** — це скількість виданих книжок Леніна в СРСР. Видрукували їх до 1931 р. 13 міліонів примірників. Скільки із них прочитали, а скільки зрозуміли — про це, на щастя, статистика не каже

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Наша преса росте.

Чиїці присвячую.

Є у Франції місто Париж. У Парижі вежа Айфля, малярі і мільоська Венера. Є там чимало народів, не бракує і наших. Чимало. І білі, і червоні, і біло-червоні і жовто-блакитні, всякої масти є. Імовірно, що й зелені трапляться — звісно, як синю писанку жовтою фарбою розмажеш, зелена вийде...

Отож сходяться земляки:

— Давайте, видаватимемо газету!

Видавати, так видавати.

Не штука воно видавати, коли є приятелі. Такі, що й друкарню заплатять і папір замовлять, ще й редакторови час до часу попід стіл просунуть. Не багато — звісно. Але й чиж робота велика? — Одну другу статтю переложили на мову нашу, на малоросійську чи малорусинську тай стаття є. А то і статті готові в редакцію люди добрі принесуть. Приятелі, звісно.

Отут і соборники: Ганьба! Ми є — ми. Принціпово: ми незалежні. Треба раз з чужою опікою скінчити!

І, щоб кожному ясно було, почали видавати незалежну газету, „Незалежність".

А щоб було ще ясніше, що вона незалежна, так прізвище кожного, що на пресовий фонд прислав, великими буквами видрукували, щоб видно було.

Усіх, без розбору, по демократичному. І тих, хто 100 франків прислав, і тих, хто 1 франка не посоромився дати...

Отож: газету видали, двотижневик, на 4 сторінки, ціна 1 франк.

І газета йшла і вдоволені були, і редактори і люди.

Та нагло: Ганьба!

— Без нас і без нашого благословення!

І заворушились прихильники народу українського. І почали видавати другу газету, щоб людям очі відмити, незалежним милом замілені.

І назвали газету „14. березня". На гарному, білому папері, як хмари на Мадейрі. Двотижневик, 4 стор., ціна 1 франк.

І все йшло прекрасно, аж якось товариші проходячи повз будки з газетами Україну вгледіли. Ганьба! — крикнули. І почали видавати „Червоний Прапор".

Двотижневик, на 4 стор., ціна 1 франк.

І папір добрий і мова українська, хоч і редактором якийсь хранцуз підписаний. Це, звісно, безпечніше. На прогульку в Бельгію не відвезуть...

І все там є. І про армію китайську (40 тисяч білогвардейської китайської сволочі червоні кулемети поклали!...), і про революцію всесвітню, і про рай...

Читаєш і радуєшся

Росте українська преса, розростається. Хоч і репетують вороги народу українського, так ми є. У самому Парижі, бач, газета на газеті їде. І газетою поганяє.

Росте наша преса. Розростається. І ще буде рости! Недаремно нині ранком перед будкою з газетами соціял-демократа бачили. Нашогож таки. Стояв і потилицю чіхав.

Звісно, діло буде!

Рішить видавати двотижневик, 4 стор., ціна 1 франк...

Степан Гичка, з Парижа.

— **Нові часи — нові святі.** Недавно в Гільден, у Надренії, один фанатик Гітлера забажав надати своїй донці імя, утворене з прізвища свого ідейного провідника „Гітлеріка". Урядовець, що мав це імя вписати в книги, запротестував. Тоді батько подав урядовця в суд. Суд признав рацію батькові, бо цей покликався на „прецеденси", що є вже вписані урядово імена дітей „Большевіке" і „Штальгельміне".

— **Небувалий смарагд.** До нанкінського уряду приїхав тепер як надзвичайний посол бувш. мандарин Кванг Лю, що привіз від автономної провінції Сіянкінг небуденний дарунок: смарагд, ще нешліфований, який важить 20 кільо. Його найшли в річищі ріки, разом з іншим, трохи меншим. Центральний китайський уряд зробить собі з нього урядову печатку. При найближчій революції боротьба за печатку матиме реальну основу.

— **Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження"** пригадує, що його звичайні загальні збори відбудуться в неділю, дня 26. квітня 1931 р. в год. 2. попол. в домівці Т-ва у Львові, при вул. Гродзіцьких ч. 4, II. сходи, III. пов. (біля ринку) зі звичайним дневним порядком. — Якщо в означеній порі не булоб достаточного числа членів, то в пів години пізніше відбудуться загальні збори в тій самій домівці без огляду на число членів. — Проситься о як найчисленнішу участь в загальних зборах не тільки членів зі Львова, але й з краю.

Дописи.

ЗБОРІВ. (Концерт у честь Т. Шевченка). В неділю дня 5. квітня 1931 р. відбувся в Зборові в салі „Рідної Школи" концерт у честь Т. Шевченка, програма якого складалася: з реферату, деклямацій і вокально-інструментальних продукцій мішаного хору і дутої орхестри Т-ва „Сокіл". Живий образ був скерчений з програми концерту місцевим старозтвом. Реферат виголошений д-ром Стефанишином, заст. голови філії „Просвіти" викликав бурю оплесків. Місцевий міщанський хор відспівав 4 хорові точки: „Заповіт" — муз. Типа, „Ой діброво темний гаю" — Лисенка, „Ой ідуть, ідуть тумани", і „Та не дай Господи нікому". Деклямації виголошені 5 літнім Стефанишиним і 8 літ. Заяцевою зробили прегарне враження. Орхестра з 12 осіб відіграла: увертуру Штольца „Моя королева", Давидовського „Бандуру" і „Вязанку народніх пісень" — Леонтовича. Слід підчеркнути дуже гарну емісію поодиноких інструментів, при чому ні один інструмент не домінував над другим, а всі зливалися в гармонійну цілість. Під кожним оглядом концерт слід уважати вдатним. Хор та орхестра виступали під орудою урядовця філії „Просвіти" п. Конопи Луки. Публики, на жаль, було небагато, селян і міщан менше як у попередніх роках. — **Місцевий.**

Паломництво до Риму.

КОМУНІКАТ.

Подається до відома учасників паломництва, що остаточно устійнено виїзд паломництва (головний двірець) в суботу рано дня 9. травня ц. р. поспішним поїздом година 11. Цьогож дня від години 9-ої рано можна відобрати свої документи в льокалі У. К. С. вул. Кілінського ч. 3., І пов. Паломники, що мешкають на захід від Львова, можуть всідати також на котрійсь зі стацій між Львовом і Краковом. До Відня приїзджаємо дня 10. травня година 6,40 рано на північний двірець, звідси удаємося до своїх помешкань, а в годині 9. на Службу Божу при мощах св. Йосафата в церкві св. Варвари. По Службі Божій оглядаємо місто під проводом членів української кольонії у Відні. Обід в готелі год. 13.30, вечеря год. 20. З Відня виїзджаємо з південного двірця, в понеділок 11. V., год. 7.30 рано в сторону Венеції, куди приїздимо год. 22.52 вечором і замешкуємо в „Альберґо Антіко Троваторе". Вівторок рано (12. V.) Служба Божа у св. Марка година 8., опісля оглядини міста до обіду год. 13. По обіді прогулька на остров Лідо. В год. 17.30 збірка в готелі і виїзд на двірець, звідки в год. 19. їдемо в сторону Риму, куди приїдемо в середу 13. V. год. 7.20 рано. В Римі замешкаємо в Пансіоні п. Онацького при вул. „Корзо д'Італія" і останемо до дня 17. травня ц. р. Поза програмою, оголошеною в І. комунікаті будемо оглядати місто і ріжні памятники під проводом окремих провідників. Дня 17. травня в год. 20. вечором виїзджаємо з Риму і не задержуючися, приїзджаємо до Відня дня 18. травня, год. 22.06 вечором. Тут відпочиваємо до 19. травня і в год. 15.35 виїзджаємо в сторону Львова, куди приїдемо дня 20. травня год. 8.05. рано.

Пригадується, що до 1. травня мусять паломники надіслати свої пашпорти разом з сумою 400 зол. Оскільки хто не вертав би назад з паломництвом а хоче, щоб У. К. С. закупив йому поворотний білет, хай означить точно свою поворотну туру. Таксамо повинен зробити той, хто серед дороги хотів би на якийсь час відлучитися, а опісля знова злучитися з паломництвом. Щодо авдієнції у Святішого Отця подається до відома, що священики обовязані бути в реверенді, панове в приличних убранях (не конче чорних), затомість пані мусять мати чорний вельон на голові, чорні панчохи і сукню з рукавами.

Поза означеними вже видатками мусять паломники зложити по пять зол. на паломничі леґітимації, які управнюють до знижкових вступів в музеї як також до знижкових трамвайних білетів в Римі.

Президія У. К. С.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

СПОРТ

Біг навпростець „України".

Легкоатлетична секція „України" розпочинає цьогорічний сезон бігом навпростець на трасі 3.500 м. для мущин і 1000 м. для жінок. Зголошення до бігу приймає п. Верхола, Супінського 21, в год. 2—3 і на площі в часі тренінґу. Старт і мета на площі С-Б. Початок бігу в год. 10.30 рано в неділю 26. ц. м. Лікарські оглядини змагунів відбудуться годину перед бігом на площі. Вписове 50 сот. Побідники одержать памяткові жетони.

Сходини членів легкоатлетичної і ситківкової секції „України".

Просимо всіх членів вище згаданих секцій „України" явитися в домівці в суботу 25. ц. м. з год. 7. веч. Рівночасно запрошуємо бажаючих вступити до цих секцій новиків.

Станиславів. Пролом-Ревера II. 1:4 (0:1).

Несподівана програна Пролому з добре граючою резервою Ревери. Пролом виступив з 3 резервовими грачами, які й спричинили невдачу. Одинокого ґоля для Пролому стрілив Попель. Провід секції копаного мяча Пролому повинен залишити експерименти в мистецтвах і на будуче не поминати в складі випробованих грачів, таких, як Моклович і Демянчук. Програна деморалізує дружину без огляду на те, що пункти з резервами А-клясових клюбів не рахуються. Суддя п. Тумідайський.

В найблизшу неділю жде Пролом тяжка зустріч з Гакоаґом.

Ревера III.-Пролом II. 3:0 (v. o.).

Неполагоджена справа з грицем, а через те назначення змагань на годину, в якій грище було заняте, спричинило, що суддя п. Адам зверифікував змагання як вальковер у користь Ревери. — Розіграні в спізненім терміні тов. змагання дали вислід 3:1 в користь Пролому.

Пінґ-понґ. Массада-Пролом 6:0.

Пінґ-понґові змагання за мистецтво покінчилися сподіваною перемогою претендента до мистецтва — Массади. Одинокого сета здобув Демянчук. Всі інші програли в 3 сетах. Суддя п. Хичій д. добрий.

Міжнародні дужання у Львові.

Шістнацятий день змагань у спортовім цирку дав такий вислід: Яго впродовж 3. хв. поклав Вайса. Пошоф зремісував боротьбу по 20. хв. з Сен Марсом. Кляй дуже скоро, бо за 16. сек., поклав Мартинова. Ця несподіванка викликала невдоволення Мартинова й публики. Мартинов твердив, що подав руку для привітання, а Кляй схопив його за цю руку і незаконно повалив його. Судді вирішили, що це було по дзвоненню, отже Мартинов програв боротьбу правильно. Штекер за 35. хв. поборов Вайнуру. Українець Судаков за 27. хв. поборов Ле Фавра, виказуючи виразну перевагу сил над ним.

В середу до боротьби зі Штекером стає Сен-Марс. Змагаються також Ґурський-Пошоф, Судаков-Вайнура, Кляй-Стібор та Сасорський-Ле Фавр.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

„УКРАЇНСЬКИЙ СОКІЛ У ПОДЄБРАДАХ У ЧСР. Звіт із 5-тилітньої діяльности. Подєбради 1931. Стор. 60. Форм. 8°.

ЖУРНАЛИ.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економ.-суспільний місячник. Рік вид. IV. Ч. 4. Львів, квітень 1931. Друкарня „Неділі", Кордецького 41 а.

ВІДРОДЖЕННЯ, орґан українського протиалькогольного руху, Львів, 15. квітня 1931. Ч. 4. З друкарні Е. Шпильки в Яворові.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, орґан Т-ва „Сільський Господар" у Львові, 1. квітня 1931. Ч. 7. З друкарні „Діла", Львів, Ринок 10.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, Львів, 15. квітня 1931. Ч. 8. Друкарня „Діла".

ВІСТИ з ЛУГУ. Львів, квітень 1931. Ч. 4. Друкарня „Неділі".

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Відень, березень-квітень 1931. Ч. 3—4. Рік VII. Видає д-р Іван Турин. Адреса: Wien XVIII, Gersthoferstr. 138/8.

ЗИЗ, журнал сатири та гумору. Рік VIII., ч. 8. З друкарні А. Ґольдмана.

СПОРТОВІ ВІСТИ, ілюстрований тижневик. Рік І., ч. 1. з 12. квітня 1931. Видає і редаґує Карло Мулькевич. За редакцію відповідає Степан Попіль. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Кентшинського 10/II. З друкарні „Неділі".

ЖІНОЧА ДОЛЯ, тижневик для українського жіноцтва. Рік VII., ч. 15—16. З друкарні М. Бойчука в Коломиї.

„СЕЛО", неперіодичний орґан українського аґрарного Т-ва у ЧСР. Ч. 5. Прага 1931.

„НОВА ХАТА", журнал для плекання домашної культури. Р. VII. Ч. 4. Львів, квітень 1931. Зміст: Уляна Кравченко: поезія; О. Вер: Воскресення; Д. Горняткевич: Роля жінки в повстанні українського народного мистецтва; С. Русова: П. І. Холодний; С. Яблонська: Обід у хоромах гарему; Л. Б.: Найбільша поетка Франції; Л. Л.: Сучасне устаткування; Нова виставка кооп. „У. Н. М."; М. Бурдеґа, Про квіти; д-р Е. Дурделло: Про плекання нігтів; Ріжні вісти; Косметичний порадник; Модернізування; Хто порадить?; З нашого досвіду; Приписи; Ілюстрації.

„НОВІ ШЛЯХИ", місячний журнал, ч. 4. за 1931. Зміст: І. Крушельницький: Знад прірви, Я. Кондра: Допомога; Ю. Шекур: Рожевий спомин; П. Дереш: Вигідне; С. Черкасенко: Ціна крови; Г. Гофмансталь: Мала пісня; М. Крушельницька: Мароко; Ю. Гринюк: Гостя; Райн. М. Рільке: Гостя; А. Риндюг: Шевченко й Костомарів; А. Крушельницький: Сірковим шляхом.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ й НАВЧАННЯ, педаґоґічно-методичний місячник. Видає „Взаїмна Поміч Українського Вчительства" Львів, 1. квітня 1931. У змісті: Моя правда, фільософія й теорія педаґоґічних наук, Виховноосвітні системи й орґанізація шкільних установ, Огляд педаґ. преси, освітнього руху, Критика, Всячина, Методика і шкільна практика.

SLOVANSKY PREHLED. Річник XXIII., brezen 1931. Ч. 3. Praha 1931.

НОТИ.

Яр. Ярославенко: СТРІЛЕЦЬКІ ПІСНІ на фортепян зі словами. Музична накладня „Торбан". Львів 1931. Стор. 66. форм. 4°. Ціна 10 зол.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. квітня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·20—5·30 зол.

Тенденція на масло знижкова.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Виданнича Спілка „Діло". В друкарні Виданничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10